

საცნობარო მუხლების აღრიცხვა საქარო სამართლის სუბიექტების ბალანსისათვის

საჯარო სამართლის სუბიექტების ფინანსური ანგარიშგების ამოცანაა ინფორმაციის მომხმარებელს, მისი შედეგების თარიღისთვის, უჩვენოს მეურნეობრივი საქმიანობის ფინანსური შედეგები და ბიუჯეტის შესრულება ყველა მაჩვენებლით. ფინანსური ანგარიშგების მონაცემთა საფუძველზე ირჩევა ორგანიზაციის მიერ მოცემული დროის მონაკვეთში გეგმით გათვალისწინებული მაჩვენებლების შესრულების დონე, აგრეთვე, ორგანიზაციის სანარმოო საშუალებებისა და ნყარობის მდგომარეობა.

მარიამ ვარდიაშვილი,
ივანე ჯავახიშვილის სახ.
თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ეკონომიკი-
სა და ბიზნესის ფაკულტეტის
ასისტენტი-პროფესორი

კორპორატიული კლინგინგ

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ დაამტკიცა ბიუჯეტების დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების კვარტალური და წლიური ბუღალტრული ანგარიშგების ერთიანი ფორმის ბალანსი, ფორმა №1- ორგანიზაციის ბალანსი და ბალანსის დანართი ფორმები:

- ორგანიზაციის ანგარიში არაფინანსური აქტივებით საკასო ოპერაციების შესახებ ბალანსის დანართი ფორმა №2-1;
- ორგანიზაციის ანგარიში ფინანსური აქტივებითა და ვალდებულებებით საკასო ოპერაციების შესახებ ბალანსის დანართი ფორმა №2-2;
- ორგანიზაციის ანგარიში წმინდა ღირებულების შესახებ ბალანსის დანართი ფორმა №3
- ანგარიში სხვა შემოსავლებიდან მიღებული სახსრების მოძრაობის შესახებ ბალანსის დანართი ფორმა №4
- ანგარიში ფულადი გრანტების შესახებ ბალანსის დანართი ფორმა №4-1;
- ორგანიზაციის ანგარიში არაფინანსური აქტივების მიღება-გასვლის შესახებ ბალანსის დანართი ფორმა №5;
- ორგანიზაციის ანგარიში ეკონომიკური ნაკადების შედეგად ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების ცვლილებების შესახებ ბალანსის დანართი ფორმა №5-1;
- ანგარიში ავტომატური ექსპლუატაციაზე გაწეული ხარჯების შესახებ ბალანსის დანართი ფორმა №6.

ინფორმაცია ორგანიზაციის ფინანსური მდგომარეობის შესახებ ძირითადად მოცემულია ბალანსში.

ბალანსი ასახავს საწარმოს საშუალებათა რაოდენობას, შემაღეგნლობას და მათ შექმნის წყაროებს ფულად გამოსახულებაში ორი საანგარიშო თარიღისთვის (წლის დასაწყისსა

და საანგარიშო პერიოდის ბოლოსთვის). ორი ბალანსის, ანუ, თარიღისთვის ბალანსის მონაცემების შედარება საშუალებას იძლევა დადგინდეს ის ცვლილებები, რაც მოხდა საანგარიშგებო პერიოდში საწარმოს საშუალებათა მოცულობასა და შემაღეგნლობაში, აგრეთვე, მათი შექმნის წყაროებში.

ბალანსში ასახულია;

- ფინანსური აქტივები და სხვა დებიტორული დავალიანებები;
- არაფინანსური აქტივები;
- ფინანსური ვალდებულებები და სხვა კრედიტორული დავალიანებები;
- კაპიტალი.

გარდა ამისა, იმ მუხლების შესახებ დამატებითი ინფორმაციის უზრუნველსაყოფად, რომლებიც მიეკუთვნება ბალანსს, მაგარამ მასში არ შეიტანება საჯარო სამართლის სუბიექტების ბალანსში მოცემულია, საცნობარო მუხლები.

ისმება კითხვა:

რა არის საცნობარო მუხლები ?

საცნობარო მუხლები განეკუთვნება ე.წ. ბალანსგარეშე ანგარიშებს. ამ ანგარიშებზე - საბიუჯეტო ორგანიზაციებისა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ - ინსტრუქციის თანახმად, აღირიცხება:

- საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები;
- პასუხსაგებ შენახვაზე მიღებული მატერიალური ფასეულობები;
- გადახდისუუნარო დებიტორების ჩამოწერილი დავალიანება;

მაი 2010

- ხარჯებში ჩამოწერილი მარაგები ექსპლუატაციაში;
- პირობითი მოთხოვნები;
- პირობითი ვალდებულებები;
- საკუთარი სახსრებით კაპიტალის შექმნა;
- ამორტიზირებული ძირითადი აქტივები;
- ვადაგადაცილებული დავალიანებები.

ბალანსგარეშე ანგარიშებში აღრიცხული თანხა ბალანსის ჯამში არ შეიტანება. ბუღალტრულ აღრიცხვაში ამ ტიპის ანგარიშები იწარმოება მარტივი სისტემით, სამეურნეო ოპერაციის აღრიცხვა წარმოებს არა ორმაგი ასახვის მეთოდით, არამედ, ჩაიწერება ერთმაგად, მხოლოდ ანგარიშის დებეტის, ან მხოლოდ კრედიტის მხარეს. ბალანსგარეშე ანგარიშები არ ეკორესპონდირდება არც ერთმანეთს და არც საბალანსო ანგარიშებს.

საოპერაციო იჯარით აღებული აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯების აღრიცხვა

საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი საშუალებები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები მოიჯარესთან აღრიცხება საცნობარო მუხლით 01 - „საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები“ საიჯარო ხელშეკრულებაში ნაჩვენებ ღირებულებით. იჯარით აღებული აქტივების ანალიზური აღრიცხვა წარმოებს მეიჯარეებისა და აქტივების თითოეული ობიექტის მიხედვით (მეიჯარის მიერ მიკუთვნებული საინვენტარო ნომრებით) მატერიალურ ფასეულობათა რაოდენობრივ-თანხობრივი აღრიცხვის დავთრებში.

მოიჯარესთან ანგარიშწორების აღრიცხვისთვის გამოიყენება ანგარიში 3210 ვალდებულებები მოწოდებიდან და მომსახურებიდან. ბუღალტრულად საიჯარო გადასახადების და-რიცხვა აისახება:

დებეტი 7200 საქონლისა და მომსახურების

გამოყენება

კრედიტი 3210 ვალდებულებები მოწოდებიდან და მომსახურებიდან

ჩვეულებრივი (საოპერაციო) იჯარით აღებული შენობა - ნაგებობების კეთილმოსაწყობად გაწეული კაპიტალური დანახარჯები აღრიცხება საქონლისა და მომსახურების გამოყენებაში და აისახება საცნობარო მუხლში 01 საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები.

მაგალითად, ორგანიზაციამ ჩვეულებრივი იჯარით აიღო შენობა. საიჯარო ხელშეკრულებაში ნაჩვენებია შენობის საბალანსო ღირებულება 150.000 ლარი. ყოველთვიური საიჯარო ქირა 8.000 ლარი. მოიჯარემ შენობას ჩაუტარა კაპიტალური რემონტი, რაზეც გაიხარჯა 15.000 ლარი.

აღნიშნული ოპერაციები ავსახოთ ბუღალტრულად:

1. შენობის გადმოცემა.

ვინაიდან, ჩვეულებრივი იჯარის დროს აქტივი რჩება მეიჯარის ბალანსზე, გადმოცემული შენობა საბალანსო ანგარიშებზე არ აისახება. აისახება მხოლოდ, საცნობარო მუხლში.

დებეტი 01 საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები 150.000

იმავდროულად, საინვენტარო ნომრის ჩვენებით, ჩანწერი გაკეთდება მატერიალურ ფასეულობათა რაოდენობრივ-თანხობრივი აღრიცხვის დავთრებში.

2. ყოველთვიური საიჯარო ქირის დარიცხვა:

დებეტი 7200 საქონლისა და მომსახურების გამოყენება 8.000

კრედიტი 3210 ვალდებულებები მოწოდებიდან და მომსახურებიდან 8.000

3. ჩატარებული რემონტის ხარჯი:

დებეტი 7200 საქონლისა და მომსახურების გამოყენება 15.000

კრედიტი 3210 ვალდებულებები მოწოდებიდან და მომსახურებიდან 15.000

რემონტის ხარჯი პარალელურად აისახება საცნობარო მუხლში, გატარებით:

დებეტი 01 საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები 15.000

საიჯარო ვადის დამთავრების, ან საიჯარო

ხელშეკრულების შეწყვეტის გამო დაბრუნებული აქტივის ღირებულება მოიჯარესთან ჩამოიწერება 01 საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯების კრედიტში.

პასუხსაგებ შენახვაზე მიღებული მატერიალური ფასეულობა

ამ მუხლით აღირიცხება ორგანიზაციის მიერ დროებით, პასუხსაგებ შენახვაზე მიღებული მატერიალური ფასეულობანი, მათ შორის, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამეცნიერო-კვლევითი და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოების შესასრულებლად მიღებული სპეციალური მოწყობილობა.

პასუხსაგებ შენახვაზე მიღებულ მატერიალურ ფასეულობათა რაოდენობრივ-თანხობრივი ანალიზური აღრიცხვა, სახელშეკრულებო ფასებით, წარმოებს ბუღალტრული აღრიცხვის დავთრებში.

მაგალითი: ბიო კომბინატმა მიიღო დაკვეთა სოფლის მეურნეობის სამინისტროდან მეცხოველეობაში გამოსაყენებელი ვაქცინის წარმოებაზე, რისთვისაც იხდის 16.000 ლარს. ხელშეკრულების თანახმად, ვაქცინა იწარმოება სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მასალით, ამიტომ, ბიო კომბინატში 2009 წლის 22 დეკემბერს შეტანილია 800კგ მასალა, რომლის ღირებულება 5.000 ლარია. საქონელი დამზადდა 2001 წლის 22 იანვრისთვის. საქონლის დამზადებაზე გარდა შეტანილი მასალისა, დაიხარჯა ბიოკომბინატის მასალა 2.700 ლარის ღირებულებით და ხელფასი 6.300 ლარი: ავსახოთ ბუღალტრული გატარებით მასალის მიღების, საქონლის დამზადების და მიწოდების ოპერაციები.

1. მასალების მიღება აღირიცხება საცნობარო მუხლში - **დებეტი 02** პასუხსაგებ შენახვაზე მიღებული მატერიალური ფასეულობები

ა) **სოფლის მეურნეობის სამინისტრო** - მასალები 800კგ. თანხა 5.000 ლარი.

2009 წლის წლიური ანგარიშგების ბალანსის საცნობარო მუხლში იგივე მონაცემები გადავა.

2. საქონლის დამზადება;

დებეტი 2222 დაუმთავრებელი წარმოება 9.000

კრედიტი 3231 გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისთვის 6.300

კრედიტი 2221 ნედლეული და მასალები 2.700

(აქ არ შედის სამინისტროს მიერ გადმოცემული მასალების ღირებულება)

3. მზა ვაქცინის მიღება საწყოში:

დებეტი 2223 მზა პროდუქცია 9.000

კრედიტი 2222 დაუმთავრებელი წარმოება 9.000

4. საქონლის მიწოდება;

დებეტი 1410 მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან 16.000

კრედიტი 6421 საბაზრო წესით გაყიდული საქონელი და მომსახურება 16.000

5. მიწოდებული საქონლის ღირებულების ხარჯად აღიარება:

დებეტი 7200 საქონლისა და მომსახურების გამოყენება 9.000

კრედიტი 2223 მზა პროდუქცია 9.000

იმავდროულად მოხდება შემოტანილი მასალის ჩამოწერა საცნობარო მუხლიდან.

გადახდისუუნარო დებიტორების ჩამონერილი დავალიანება

გადახდისუუნარო დებიტორების ჩამოწერილი დავალიანებები, მათზე მეთვალყურეობისა და მოვალეთა ქონებრივი მდგომარეობის შეცვლის შემთხვევაში დავალიანებათა შესაძლო ამოღების მიზნით, აღირიცხება იმავე დასახელების საცნობარო მუხლით მათი ჩამოწერის მომენტიდან ხუთი წლის განმავლობაში.

ამ დავალიანებების დასაფარად მიღებული თანხები ჩამოიწერება საცნობარო მუხლიდან და ექვემდებარება შესაბამის ანგარიშებზე აღრიცხვას.

გადახდისუუნარო დებიტორების ჩამოწერილ დავალიანებათა ანალიზური აღრიცხვა წარმოებს მიმდინარე ანგარიშებისა და დებიტორული დავალიანებების აღრიცხვის დავთარში დებიტორების რეკვიზიტების მითითებით.

სარჯავში ჩამონერილი მარაგები ექსპლუატაციაში

მატერიალურ მარაგებში სხვა აქტივებთან ერთად აღირიცხება მცირეფასიანი აქტივები (500 ლარამდე ღირებულების).

მატერიალური მარაგების საკუთარი მოხმარებისთვის გამოყენება აისახება ხარჯებში, და მთლიანად ჩამოიწერება მარაგების ანგარიშიდან ბუღალტრული გატარებით:

დებეტი 7200 საქონლისა და მომსახურების გამოყენება

კრედიტი 2200 მატერიალური მარაგები

იმისათვის, რომ ორგანიზაცია ფლობდეს ექსპლუატაციაში არსებულ მარაგებზე ინფორმაციას, ჩამოწერილი მარაგები ორგანიზაციის მიერ განსაზღვრულია შიდა აღრიცხვის წესით აისახება საცნობარო მუხლში - **ხარჯებში ჩამოწერილი მარაგები ექსპლუატაციაში**.

მაგალითი: 2009 წლის ნოემბერში სამედიცინო პროფილის საჯარო სამართლის სუბიექტმა გადარიცხვის წესით შეიძინა 100 ცალი საწოლი, ერთეულის ღირებულებაა 350 ლარი. საწოლები მთლიანად იქნა გადაცემული ექსპლუატაციაში. ავსახოთ ბუღალტრულად საწოლების შეძენისა და ექსპლუატაციაში გადაცემის ოპრაციები.

1. შეძენის ოპერაცია:

დებეტი 2227 დანარჩენი მატერიალური მარაგები 35.000

კრედიტი 1211 საანგარიშსწორებო ანგარიშში 35.000

2. ექსპლუატაციაში გადაცემა:

დებეტი 7200 საქონლისა და მომსახურების გამოყენება 35.000

კრედიტი 2227 დანარჩენი მატერიალური მარაგები 35.000

იმავდროულად აისახება საცნობარო მუხლში ერთმაგი გატარებით

დებეტი - 02 ხარჯებში ჩამოწერილი მარაგები ექსპლუატაციაში 35.000

და შენახვის ადგილების მიხედვით აღირიცხება მატერიალურ ფასეულობათა რაოდენობრივ-თანხობრივი აღრიცხვის დავთრებში.

პირობითი მოთხოვნები და ვალდებულებები

პირობითია მოთხოვნები, რომლებიც ძალაში შედის მხოლოდ შეთანხმებული პირობის, ან პირობების წარმოქმნისას, უფლებების დადგენით, რამაც შეიძლება გავლენა იქონიოს მომავალ გადაწყვეტილებებზე. მათ შორის, მოთხოვნები მიყენებული ზიანის ასანაზღაურებლად, მოთხოვნები განხილვის სტადიაში მყოფ სასამართლო საქმეებთან დაკავშირებით და სხვა.

პირობითია ვალდებულება, რომლებიც ძალაში შედიან მხოლოდ შეთანხმებული პირობის, ან პირობების წარმოქმნისას; მოვალეობების დადგენით, რომელმაც შეიძლება გავლენა

იქონიოს მომავალ გადაწყვეტილებებზე, მათ შორის, მესამე მხარისთვის გადახდის გარანტია - აკრედიტივების, საკრედიტო ხაზების, გაუთვალისწინებელ საგადასახადო ვალდებულებებთან დაკავშირებული ხარჯების დაფარვის გარანტიების, რომლებიც წარმოიქმნებიან მთავრობასა და სხვა ინსტიტუციონალურ ერთეულებს შორის გაფორმებული ხელშეკრულებებით, ან სხვა სახით და სხვა ვალდებულებები. პირობითი მოთხოვნები და ვალდებულებები არ აკმაყოფილებენ აღიარების კრიტერიუმებს, ამიტომ, ბალანსში არ აისახება. აისახება მხოლოდ შესბამისი დასახელების საცნობარო მუხლით.

**საკუთარი სახსრები
კაპიტალის შექმნა**

ამ საცნობარო მუხლით - აღირიცხება დანახარჯები, რომლებიც გაიწევა კაპიტალის საკუთარი სახსრებით შექმნასთან დაკავშირებით. მათ შორის, მომუშავეთა ანაზღაურება, საქონელი და მომსახურება და ა. შ

**ამორტიზირებული
ძირითადი აქტივები**

სრულად გაცვეთილი (ამორტიზირებული) ძირითადი აქტივები მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად ჩამოწერამდე აღირიცხება ბალანსზე. იმავდროულად ყველა აქტივი, რომელიც სრულადაა ამორტიზირებული და ექვემდებარება ჩამოწერას, აღირიცხული უნდა იქნეს, საცნობარო მუხლში -ამორტიზირებული ძირითადი აქტივები.

**ვალდებულებები
დავალდებულებები**

ამ საცნობარო მუხლით - აღირიცხება საანგარიშო წლის წინა პერიოდებში წარმოქმნილი და დაუფარავი ყველა სახის კრედიტორული დავალიანება.

ამრიგად, საცნობარო მუხლები აღირიცხვისა და ანგარიშების სიზუსტისა და ობიექტურობის რეალური უზრუნველყოფის დამატებითი საშუალებაა. მათი დანიშნულებაა უზრუნველყოს ინფორმაცია:

ბრუნვაში არსებული მატერიალური ფასეულობების შესახებ;

იმ ძირითადი საშუალებების შესახებ, რომლებიც არ ეკუთვნის საწარმოს, მაგრამ დროებით იმყოფება მის განკარგულებაში, სარგებლობისთვის, ან შესანახად;

ცალკეული სამეურნეო ოპერაციების კონტროლისთვის.